

**Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

**Комплексна програма з курсу
“МІФОЛОГІЯ”
для студентів II курсу філософського факультету
(спеціальність “культурологія”)**

**Укладено:
доц. кафедри теорії та історії культури
Дарморіз О. В.**

Львів - 2007

Лекції

Вступ: Міфологія як наука 4 год.

Частина I. Міфологія в системі культури

Тема 1. Міфологія та релігія 2 год.

Тема 2. Міфологія та ідеологія 2 год.

Тема 3. Міфологія та художня творчість 2 год.

Частина II. Міф як феномен

Тема 1. Міф як найдавніша форма духовної культури людства 2 год.

Тема 2. Особливості міфологічного освоєння світу 4 год.

Тема 3. Ритуал як найменша одиниця міфологічної свідомості 2 год.

Тема 4. Символізм міфологічної свідомості 2 год.

Частина III. Міфологічні системи в історії європейської культури

Тема 1. Антична міфологія як основа європейської науки та культури 4 год.

Тема 2. Міфологічність західноєвропейської середньовічної культури 4 год.

Тема 3. Соціальна міфологія Нового часу 4 год.

Тема 5. Українська міфологія 4 год.

Семінарські заняття:

Тема 1. Міфологія як вчення про міфи. 2 год.

Тема 2. Сучасні міфологічні теорії. 2 год.

Тема 3. Міфологія та релігія. 2 год.

Тема 4. Міфологія та ідеологія. 2 год.

Тема 5. Міфологія та художня творчість. 2 год.

Тема 6. Міф як найдавніша форма духовної культури людства. 2 год.

Тема 7. Основні форми міфологічної свідомості. 2 год.

Тема 8. Міф і символ. 2 год.

Тема 9. Міфи та ритуали. 2 год.

Тема 10. Міфологія Стародавньої Греції. 2 год.

Тема 11. Римська міфологія. 2 год.

Тема 12. Міфологічні системи народів західної Європи в середні віки. 2 год.

Тема 13. Міфологічні елементи у християнізованій європейській культурі 2 год.

Тема 14. Українська міфологія. 4 год.

Тема 15. Особливості існування міфів в Новий час. 2 год.

Тема 16. Соціальна міфологія та сучасна культура. 4 год.

Підручники та навчальні посібники:

1. Барт Р. Мифологии. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000.
2. Голосовкер Я. Э. Логика мифа. – М.: Наука, 1987.
3. Гуревич П. С. Социальная мифология. – М.: Прогресс, 1983.
4. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. – М.: Республика, 1991.
5. Лотман Ю. М. Семиосфера. – СПб.: Искусство – СПб, 2000.
6. Лосев А. Ф. Миф – число – сущность. – М.: Мысль, 1994.
7. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976.
8. Пивоев В. М. Мифологическое сознание как способ освоения мира. – Петрозаводск: Карелия, 1991.
9. Потебня А. А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989.
10. Стеблин-Каменский М. И. Миф. – Л., 1976.
11. Шеллинг Ф. В. Й. Введение в философию мифологии // Шеллинг Ф. В. Й. Соч.: В 2-х т. – Т. 2. – М.: Мысль, 1993-1998.
12. Элиаде М. Аспекты мифа. – М.: Инвест-ППП, 1996.
13. Мифологии древнего мира. – М., 1977.
14. Мифы народов мира. Энциклопедия. – М., 1982.

Лекції:

Вступ: Міфологія як наука

Міфологія як вчення про міфи. Основні значення міфу в сучасній культурі. Міфологія та міфотворчість. Особливості аналізу міфічного мислення в первісному суспільстві та в сьогоденні.

Теорії міфу. Спроби тлумачення міфів у старогрецькій філософії: алегоричні та евгемеристичні трактування міфу. Вивчення міфу в епоху Просвітництва. Основні спроби класифікації міфологічних теорій: (Вундт, С. Токарев, А. Лосев).

Вивчення міфу представниками психоаналізу (З. Фройд, К.-Г. Юнг). Семіотичне дослідження міфу Е. Кассіра. Міф у структуралістських дослідженнях (К. Леві-Стросс, Л. Леві-Брюль, Р.Барт). Феноменологічний аналіз міфу у А.Ф.Лосєва. (Праця "Діалектика міфу").

Частина I. МІФОЛОГІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Міфологія та релігія

Міфологія та релігія як два споріднені способи практично-духовного осягнення світу.

Взаємозв'язок міфології та релігії в первісній культурі. Фетишизм, тотемізм, анімізм та магія як первісні форми релігійного життя в межах міфологічних систем. Фетишизм як одна із форм первісної релігії. Сутність тотемізму. Е. Дюркгайм про тотемізм як основу виникнення релігії. Анімізм як релігійні вірування у первісних суспільствах за Е. Тайлором. Теорія аніматизму Р. Маретта. Магія: сутність, особливості прояву. Протиставлення дослідження магії теорії анімізму Дж. Фрезером. Включення магії та інших форм первісних вірувань в «гармонійну модель» культури у теорії Б. Маліновського.

Релігійна та міфологічна свідомість. Релігійна віра як інтегративна риса релігійної свідомості. Роль віри в релігії та міфології. Символізм, образність та алегоричність як риси релігійної свідомості та виявлення їх у свідомості міфологічній.

Сакралізація в міфології та релігії. Поняття сакрального. Обґрунтування природи "священного" та "світського" у теорії релігії Е. Дюркгайма. "Святість" в міфологічній свідомості та поведінці.

Тема 2. Міфологія та ідеологія

Ідеологія як вчення про ідеї. Етимологія терміну. Антропологічне пояснення ідеології. Соціологічне розуміння ідеології. Концепція деідеологізації.

Ідеологія як міф нового та новітнього часу. Структура ідеології. Функції ідеології. Соціальний міф як предмет вивчення соціальної міфології. Теорії соціального міфу (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, Ж. Сорель, В. Парето, З. Фройд, К.-Г. Юнг).

Міфологічне обґрунтування соціальної позиції сучасної людини. Основні соціальні позиції. Міф про Прометея і міф про Сізіфа, як виразники двох діаметрально протилежних життєвих позицій.

Соціальний міф та проблема свободи. Свобода волі та міфологічна свідомість. Чи може людина бути свobodною в міфі? Свобода творчості та соціальна міфотворчість.

Тема 3. Міфологія та художня творчість

Естетизм міфологічної свідомості. Використання мистецьких засобів у міфі та міфотворчості. Міфи художньої діяльності. Міф "незрозумілої геніальності".

Міф та література. Казка як виразник міфологічної свідомості. Героїчний епос. Міфологічний характер поезії. Міф та музичне мистецтво. Музика як один із найвищих способів символічного мислення. Міф та пластичні мистецтва. Храм як основний сакральний предмет міфологічної системи.

Міфологічність народного мистецтва. Колір та візерунки у художній виразності народного мистецтва. Символізм кольору у П. Флоренського. Первісна інтерпретація основних кольорів у міфологічній свідомості (за В. Тернером). Найбільш давні орнаментальні мотиви.

Частина II. МІФ ЯК ФЕНОМЕН

Тема 1. Міф як найдавніша форма духовної культури людства

Проблема дефініції міфу. Первісні міфи як особливий спосіб світобачення та світовідчуття. Надприродний характер міфу. Міф як життєва реальність.

Структура міфу. Історичний аспект міфу: міф як історія подвигів надприродних істот та творення світу. Логіка міфу. Семіотика міфу. Полісимволізм міфу.

Функції міфу: соціально-регулятивна, оціночна, творча, пізнавальна. Міф як модель для наслідування. Б.Маліновський про функції міфів у первісному суспільстві.

Особливості побудови міфологічних сюжетів. Основні сюжетні мотиви: зачаття, народження, смерть, священний шлюб, метаморфози, битва

Міфологічні персонажі: першопредки, культурні герої, духи, боги, хтонічні істоти, чудовиська.

Основні міфологічні моделі. Космогонічні міфи. Міфи про походження. Календарні міфи як втілення магічно-побутової діяльності первісної людини. Героїчні міфи – відображення життєвого циклу людини і спільноти. Есхатологічні міфи. Міфи про кінець світу як основа мілленаризму, карго-культу.

Тема 2. Особливості міфологічного освоєння світу

Особливості міфологічного світосприйняття. Способи освоєння світу первісною людиною. Денна та нічна картини освоєного світу.

Простір як форма міфологічного осягнення світу. Дуальність сприйняття простору: "чужий" світ - "свій" світ. Просторова ієрархія, її взаємозв'язок з аксіологічною ієрархією. Просторові та аксіологічні координати: "право", "ліво", "верх", "низ".

Ставлення до часу. Аксіологічна інтерпретація часу. Міфологічний час як час першотворення.

Слово як форма міфологічної свідомості. Аналіз взаємозв'язку слова та міфу у О. Потебні. Слово та ім'я в міфологічній інтерпретації світу. Міфологічне ім'я. Найменування як сакральний акт. Аксіологічний характер міфологічного імені. Міф як "розгорнуте магічне ім'я".

Тема 5. Символізм міфологічної свідомості

Поняття символу. Символ як основний елемент міфологічної свідомості. Символ та знак. Творення символів.

Проблема типологізації символів. Класифікація символів за сферою застосування: наукові, побутові, ідеологічні, художні, релігійні, міфологічні символи. Класифікація символів у К.Г. Юнга: природні та культурні символи. Часові та позачасові символи. Індивідуальні, групові та загально-людські (універсальні) символи.

Міф як символ. Міфологічний символ. Основні характеристики міфологічного символу. Ритуальний символ. Ознаки семантичної структури ритуального символу (за В.Тернером).

Тема 4. Ритуал як найменша одиниця міфологічної свідомості

Ритуальність міфологічної свідомості. Ритуал як найдавніша форма духовної активності. Ритуальність та її функції. Ритуал та обряд.

Основні види первісних ритуалів. Класифікація ритуалів за А. ван Геннепом. Сезонні ритуали та ритуали "за випадком". Основні етапи здійснення ритуалу. Поняття лімінальності.

Священнодійство та жертвоприношення як основні складові ритуалу. Сакральний характер ритуалу. Ігровий характер ритуального дійства. Жертвоприношення як основа архаїчного обряду.

Міф. Ритуал. Традиція. Традиція як засіб консервації та трансляції ритуалів. Функції традиції. Традиція та новація в системі міфологічної свідомості.

Ритуали в житті сучасної людини. Найрозповсюдженіші сучасні ритуали як сакралізація кульмінаційних моментів людського життя в сьогоденні.

Частина III. МІФОЛОГІЧНІ ТИПИ (СИСТЕМИ) В ІСТОРІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Антична міфологія як основа європейської науки та культури

Єдність середземноморської міфології. Антична міфологія як міфологія Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Джерела з античної міфології: художня література (епос героїчний і дидактичний, драма, лірична поезія),

наукова (філософія, історія, географія), спеціальні збірки міфів. Поєми Гомера “Іліада” та “Одіссея” як головні джерела для вивчення грецької міфологічної системи. Християнські автори перших століть н. е. про сюжети греко-римської міфології. Свідчення про міфологічний розвиток стародавніх греків та римлян в пам’ятках античного мистецтва (архітектурі, скульптурі, кераміці, вазовому розписі, гліптиці, торевтиці); етнографічних дослідженнях, які вивчають релігійно-міфологічні пережитки в обрядах, предметах побуту, культових будівлях; усній народній творчості.

Грецька міфологія. Архаїчні уявлення стародавніх греків. Давньогрецька міфологія як історія суспільства. “Тератоморфізм” як принцип архаїчної міфології. Фетишизм в системі архаїчної грецької міфології. Фітоморфний фетишизм. Тваринний світ та зооморфні тотєми в міфологічній архаїці. Анімізм як вищий вияв архаїчної міфології та початок олімпійського періоду грецької міфології.

Антропоморфізація божеств. Грецький пантеон богів. Формування олімпійського пантеону як характеристика класичної міфології, котра стала основою для європейської культури. Вшанування небесних, водяних, земних і підземних богів. Δαιμονεη (демони) – нижчі божества, посередники між людьми і богами. Героїзм давньогрецької класичної міфології.

Ритуальність старогрецької міфології. Основні форми ритуальної поведінки: жертвоприношення, релігійні свята, ігри, різноманітні мантичні (ворожильні) обряди, містерії. Значення молитви в грецькій обрядовості. Процесії, танці, ігри як елементи богослужіння. Інститут жерців в Греції. Передбачення і пророкування. Таємні культу в давньогрецькій міфологічній системі.

Міфологічна система Стародавнього Риму. Особливості розвитку римської міфології. Анімізм як основа архаїчної римської міфології. Особливий статус божеств, покровителів сім’ї та роду. Етруський пантеон богів як праобраз римського пантеону. Елліністичні впливи на розвиток римської міфологічної системи. Основні східні культу, котрі утвердилися в Стародавньому Римі: культ малоазійської богині Кібели та культ іранського бога сонця Мітри.

Соціальний характер міфології Стародавнього Риму. “Римський міф” як аналог космогонічного міфу у стародавніх римлян. Основні складові “римського міфу”. Республіканські міфи як втілення моральних чеснот римлян, – релігійного, військового та громадянського обов’язку.

Обрядовий характер римської міфології. Особливості виконання обрядів, молитов та жертвоприношень стародавніми римлянами. Інститут жерців у Стародавньому Римі.

Тема. Міфологічність західноєвропейської середньовічної культури

Дохристиянські традиції європейських народів у житті середньовічної людини. Грецька, римська, кельтська та германо-скандинавська міфологічні системи як складові європейської культури.

Кельтська міфологія. Уявлення про існування вищих істот. Державний культ кельтів як вияв солярної міфології. Кельтські боги через антагонізм двох начал: боги дня, світла, життя, плодючості, мудрості і добра (“народ богині Дану”) в боротьбі з демонами ночі, темряви, смерті, безпліддя і зла (“боги Домну”). Уявлення про безсмертя душі та потойбічний світ. Космологічні уявленнями кельтів. Священні місця та об’єкти. Друїди – жерці кельтів. Основні священні ритуали та жертвоприношення.

Германо-скандинавська міфологія. Відомості про германську міфологію у праці Тацита “Германія” Систематичний виклад скандинавської міфології містять у збірнику міфологічних та героїчних пісень “Старшій Едді” та підручнику поетичного мистецтва скальдів “Молодшій Едді”. Спільність сюжетів, персонажів та культів у германській та скандинавській міфологіях. Космологія германо-скандинавської міфологічної системи. Вищі боги. Другорядні божества германо-скандинавів. Міфологічні істоти: хтонічні та вогняні велетні, валькірії та ейнхерії. Нижча міфологія (альви, гноми, ельфи та цверги). Своєрідність есхатологічних міфів.

Християнство та язичницькі вірування. Асиміляція християнством символів, образів, ритуалів і міфів середземноморської культури. Поняття “двовір’я”. Трансформація дохристиянських вірувань європейців у культ святих та календарні свята. Язичницька символіка, пов’язана з особою Христа. Неперервність язичницької традиції у християнських святах. Поява свят вшанування героїв нового типу – святих та священномучеників. Міфологічний характер середньовічної культури через ставлення до смерті та померлих.

Магія в середньовічній Європі. Священні речі як визнання можливості магічного в середовищі християнської церкви в середні віки. Уявлення про особливу надприродну силу святих людей, що могли творити чуда. Приклади контактної магії. Чаклуни та відьми як протиставлення до святих, наділених особливими властивостями. Чаклунство і “язичницьке безумство” в народній свідомості та церковному тлумаченні. “Молот відьом” про природу чаклунства, необхідність і методи боротьби з ним.

Зародження соціальної міфології. Різноманітність міфологічних традицій в соціальному середовищі. “Міф про походження”. Турнір як нове військове та рицарське свято. Цінності придворної культури та рицарства. “Урбанізація” селянських свят.

Тема. Українська міфологія як виразник слов’янського типу європейської культури

Українська міфологія як частина слов’янської міфології. Українська міфологія як основа національного світогляду українців. Зазначимо, що власне слов’янські міфологічні тексти не збереглися. Основні джерела з української

міфології. Основні джерела з української міфології: письмові, археологічні, фольклорні, твори народного образотворчого мистецтва.

Основні поняття східно-слов'янської міфології. Анімізм, аніматизм та антропоморфізм. Світове дерево як відображення картини світу давніх українців. Уявлення про яв, нав та прав (сучасний, потойбічний та ідеально-небесний світи) в розумінні світобудови.

Культ предків в міфологічній картині світу давніх українців. Особливості поховального обряду. Способи, ритуали та місця поховання. Уявлення про душу та дух. “Двоєдушники” як поняття східно-слов'янської міфології.

Нижча міфологія. Обожнення природи як основа язичницьких вірувань давніх українців. Основні духи природи, дому, злі духи: їх функції та ознаки.

Вища міфологія давніх українців як різновид землеробської міфологічної системи. Верховні божества української міфології. Божества, пов'язані з календарним циклом. Проблема верховного божества у слов'ян. Пантеон князя Володимира.

Найдавніші обряди та ритуали. Побутові та сімейні жертвоприношення слов'ян. Святилища: особливості архітектури та розміщення. Племінні святилища та святилища обштинного користування, сімейні жертovníки. Особливості здійснення жертвоприношень та вибору пожертви.

Двовір'я в українській культурі.

Тема 4. Соціальна міфологія Нового часу та новітньої доби

Соціальні міфи в ідеології. “Міф про героя” як основа соціальної міфології. Цілеспрямований та професійний характер творення міфів в сучасній міфології та ідеології. Нація як найбільш міфологізована соціальна спільнота. Міфологізація національної свідомості у формі авторського міфу. Т.Шевченко як прояв українського авторського національного міфу.

Ритуалізованість ідеології. Виникнення “священних місць”. Ювілеї як соціально оформлені ідеологічні ритуали.

Найзначніші міфи в ідеології ХХ ст. “Міф повернення до джерел” як приклад міфу Нового часу. “Міф про благородне походження” як основа націоналістичних ідеологій. Д. Донців про расові типи в українському етносі. Радикалізація “міфу про благородне походження” в нацистській Німеччині. Соціалістичний міф як підґрунтя радянської ідеології. Міфологізованість демократичної ідеології.

Розповсюдження соціального міфу на сучасному етапі. Засоби масової інформації як засоби ідеологічного, політичного, економічного, культурного впливу на свідомість і діяльність (поведінку) людей. Інформація як особливий вид ідеологічного впливу в постіндустріальному суспільстві. Основні міфологічні структури, котрі використовуються засобами масової інформації у впливі на масову свідомість.

Семінарські заняття:

Тема 1. Міфологія як вчення про міфи

1. Міфологія як галузь філософського знання.
2. Основні принципи дослідження міфів.
3. Міф в історії культури.

Теми реферативних доповідей:

Міфологія – вчення про міфи.

Міф в античній культурі.

Міф як явище первісної культури.

Ф. В. Й. Шеллінг. “Вступ до філософії міфології”.

Література:

1. Барт Р. Мифологии. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000.
2. Голосовкер Я. Э. Логика мифа. -М., 1987.
1. Кассирер Е. Опыт о человеке. –
3. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. -М., 1994.
1. Косарев А. Философия мифа. – М., 2000.
2. Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура. -М., 1991.
3. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976.
4. Пятигорський А. М, Мифологические размышления: Лекции по феноменологии мифа. – М., 1996.
5. Стеблин-Каменский М.И. Миф. -Л., 1976.
6. Шеллинг Ф.В.Й. Введение в философию мифологии.// Шеллинг Ф.В.Й. Сочинения. -М., 1989. т2.

Тема 2. Сучасні міфологічні теорії

1. Проблема міфу у психоаналізі.
2. Семіотичне дослідження міфу Е. Кассіраера.
3. Міф у структуралістських дослідженнях.
4. Феноменологічний аналіз міфу у А.Ф.Лосєва. (Праця "Діалектика міфу")

Теми реферативних доповідей:

Алегоричні тлумачення міфу.

Дослідження міфу в романтизмі.

Раціоналістична теорія міфу.

Міфологічна школа у фольклористиці.

Натурміфологія як галузь міфологічних досліджень.

Соціологічний напрям у міфології.

Філософія міфу А. Ф. Лосєва.

Архитипічний аналіз міфу К.-Г. Юнга.

Міф у філософії постструктуралізму.

Література:

1. Мелетинский Е. М. Мифологические теории на Западе // Вопросы философии. - № 7. – 1971.
2. Лосев А. Ф. Діалектика мифа // Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. – М.: Республика, 1991.
3. Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К.: Основи, 2000.
4. Юнг К. Архетипи колективного несвідомого...//Зарубіжна філософія ХХ ст. -Л., 1993.
5. Фрээр Дж. Золотая ветвь. – М., 1983.
6. Кассирер Э. Философия символических форм. Введение и постановка проблемы // Культурология ХХ век. Антология. – М. : Юрист, 1995.
7. Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. – М.: Юрист, 1998.
8. Юнг К. Г. Душа и миф. – М.-К.: Рефл-бук, Ваклер, 1996.
9. Фрейд З. Будущее одной иллюзии // Фрейд З. Основной инстинкт. – М.: Олимп, 1997.
10. Фрейд З. Неудовлетворенность культурой // Там же.
11. Фрейд З. Тотем и табу. - М.: Олимп; ООО «Изд-во АСТ - ЛТД», 1998.

Тема 3. Міфологія та релігія

1. Міфологія та релігія як форми свідомості.
2. Міфологія та релігія в первісній культурі.
3. Міфологія та релігія в сучасності.

Теми реферативних доповідей:

“Первісні форми релігійного життя” в дослідженнях Е. Дюркгайма.

Анімістична теорія релігії Е. Тайлора.

Дж. Фрезер про магію, релігію та науку.

Магія та релігія в міфологічній свідомості.

Священне, святе, сакральне в релігії та міфології.

Міфологізм релігійної свідомості.

Роль міфу в світових релігіях (або на вибір у християнстві, буддизмі чи ісламі).

Література:

1. Лосева И.Н. Миф и религия в отношении к рациональному познанию.// Вопросы философии. 1992, №7
2. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. – К., 2002.
3. Тайлор Э. Первобытная культура. – М., 1989.
4. Фрээр Дж. Золотая ветвь. – М., 1983.

Тема 4. Міфологія та ідеологія

1. Міф як елемент ідеологічної свідомості.
2. Теорія соціального міфу Ж. Сореля.
3. Міфи у політиці.

Теми реферативних доповідей:

Взаємозв'язок ідеології та міфології у Стародавній Греції.
Критика ідеології у творчості А. Шопенгауера.
“Воля до влади” як основа соціальної міфології у Ф. Ніцше.
Архетипний аналіз соціального міфу.
Політичний міф в ідеологічній системі.
Імідж політика як складова політичного міфу.

Література:

1. Гуревич П. С. Социальная мифология. – М., 1983.
  2. Нортон Фрай. Архетипний аналіз: теорія мітів.// Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. -Л., 1996.
  3. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас. // Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори. -К., 1994
  4. Осипов Г. В. Социальное мифотворчество и социальная практика. – М.,2000.
  5. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги. В 2 т. -К., 1994, Т 1.
  6. Умберто Еко. Риторика та ідеологія.// Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. -Л., 1996.
- Фромм Е. Втеча від свободи.// Зарубіжна філософія ХХ ст. -Л., 1993.

Тема 5. Міфологія та художня творчість

1. Міф як основа мистецтва.
2. Міф та література.
3. Міф та музичне мистецтво.
4. Міф та пластичні мистецтва.

Теми реферативних доповідей:

Казка: міф у літературному оформленні.
Символіка образотворчого мистецтва.
Символіка храму в міфологічній системі.
Музика та поезія в міфі.
Міфологія сучасного мистецтва.
Міф у мистецтві та мистецтво в міфі.
Міфи та мистецтво первісної культури.

Література:

1. Искусство в системе культуры. – Л., 1987.
2. Каган М. С. Морфология искусства. – Л. – М., 1972.
3. Каган М. С., _ол остова Т. В. Культура – философия – искусство. Диалог. – М., 1988.
4. Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство. – М., 1976.
5. Матимонов В. Б. Первобытное искусство. – М., 1981.
6. Судьба искусства и культуры в западноевропейской мысли ХХ в. Сб. переводов. – М., 1979.

7. Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ: Исследования в области мифопоэтического. Избранное. – М., 1995.
8. Фрейдберг О. М. Миф и литература древности. – М., 1998.

Тема 6. Міф як найдавніша форма духовної культури людства

1. Міф як особливий спосіб світовідчуття первісної людини.
2. Структура архаїчного міфу.
3. Функції міфу в первісних суспільствах.
4. Основні міфологічні моделі.

Теми реферативних доповідей:

Міф як сакральне.

Б. Маліновський про особливості функціонування первісних міфів.

Міфологічні конструкції в культурі первісних народів.

Міф як феномен первісної культури.

Архаїчні міфи як первісна наука.

М. Еліаде про аспекти міфу.

Космогонічні міфи.

Есхатологічні міфи.

Література:

1. Malinowski B. Magie, Wissenschaft und Religion. – Frankfurt, 1973.
2. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. – К.,
3. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. – М., 1994.
4. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. – М., 1994.
5. Мифологический словарь / Под глав. ред. Мелетинского Е. М. – М., 1991.
6. Стеблин-Каменский М. И. Миф. -Л., 1976.
7. Тайлор Э. Первобытная культура. – М., 1989.
8. Фрэзер Дж. Золотая ветвь. – М., 1983.
9. Элиаде М. Аспекты мифа. -М., 1996.

Тема 7. Основні форми міфологічної свідомості

1. Простір в міфологічному сприйнятті світу первісною людиною.
2. Міфологічне сприйняття часу.
3. Слово як форма міфологічної свідомості.
4. Міфологічне ім'я.

Теми реферативних доповідей:

Міф як форма свідомості.

Світове дерево як центр світу для міфологічної свідомості.

Аксіологічність міфологічної свідомості.

Міфологічний час як час першотворення.

Міфологічна картина світу первісної людини.

Слово та міф у концепції О. О. Потебні.

Література:

1. Пивоев В.М. Мифологическое сознание как способ освоения мира. - Петрозаводск, 1991.
2. Потебня А.А. Слово и миф. –М., 1989.
3. Савельева М. Ю. Лекции по мифологии культуры. – К., 2003.
4. Лотман Ю. М. Миф – имя – культура // Лотман Ю. М. Семиосфера. – СПб., 2000.
5. Лосев А.Ф. Вещь и имя // Лосев А.Ф. Имя. Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы. – СПб., 1997.
6. Лосев А.Ф. Миф – развернутое магическое имя // Там же.
7. Хьюбнер К. Истина мифа. – М., 1996.

Тема 8. Міф і символ

1. Символізм людського життя.
2. Класифікація символів.
3. Символи в міфі. Міф як символ.
4. Міфологічний та ритуальний символи.

Теми реферативних доповідей:

Філософія символічних форм Е. Кассіра.

Дослідження символів В. Тернером.

Символізм в житті первісної спільноти.

Символи в житті сучасної людини.

Символ в історії культури.

Основні символи східної та західної культури: порівняльний аналіз.

Дослідження символу в постмодернізмі.

Архетипи як прасимволи.

Література:

1. Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство. –М., 1976.
2. Тодоров Ц. Теории символа. – М., 1999.
3. Тэрнер В. Символ и ритуал. –М., 1983.
4. Хендерсен Дж. Древние мифы и современный человек.// Юнг К. Человек и его символы.-С.-П., 1996.
5. Юнг К. Архетипы коллективного несвѣдомого...//Зарубіжна філософія ХХ ст. -Л., 1993.
6. Юнг К. Подход к бессознательному. // Юнг К. Человек и его символы. - С.-П., 1996.
7. Яффе А. Символизм в изобразительном искусстве.// Юнг К. Человек и его символы. - С.-П., 1996.

Тема 9. Міфи та ритуали

1. Поняття ритуалу.
2. Обряд, ритуал, традиція.
3. Традиція та новація в міфології.

Теми реферативних доповідей:

Календарні ритуали.

Ініціаційні ритуали.

Жертвоприношення як особливий вид ритуальності.

Е. Дюркгайм про основні обрядові дійства.

Ритуальність професійної діяльності.

Ритуали в житті сучасної людини.

Сакральність ритуальної діяльності.

Література:

1. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. – М., 1994.
2. Лосев А.Ф. Диалектика мифа. // Лосев А.Ф. Миф. Число. Сущность. – М., 1994.
3. Фрэзер Дж. Золотая ветвь. – М., 1980.
4. Гейзінга Й. Homo ludens. – К., 1994
5. Тэрнер В. Символ и ритуал. – М., 1983.
6. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя.

Тема 10. Міфологія Стародавньої Греції

1. Специфіка грецької міфології.
2. Антична космогонія.
3. Олімпійський пантеон богів.
4. Героїзм як характеристика грецької міфології.

Теми реферативних доповідей:

Олімпійські боги, титани та гіганти.

Грецька міфологія в міфологічній системі Середземномор'я.

Жертвоприношення в Стародавній Греції.

Символи грецької міфології.

Храм як елемент давньогрецької обрядовості.

Містерії як феномен грецької міфології.

Головні давньогрецькі святкування.

Обряди Давньої Греції.

Література:

1. Античная мифология. Энциклопедия / Под общей ред. Королева К. – М.: Эксмо, Мидгард, 2004. – 767 с.
2. Грейвс Р. Мифы древней Греции. – М., 1992.
3. Зелинский Ф. Древнегреческая религия. – К., 1993.

4. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Древнего Рима. – М., 1990.
5. Кун М. А. Легенды і міфи Стародавньої Греції. – Тернопіль, 1993.
6. Лосев А. Античная мифология в ее историческом развитии. – М., 1957.
7. Лосев А. Олимпийская мифология в ее социально-историческом развитии. – М., 1953.
8. Нельсон М. Греческая народная религия. – СПб., 1999.
9. Парандовський Я. Міфологія. – К., 1977.
10. Тахо-Годи А. А. Греческая міфологія. – М., 2002.

Тема 11. Римська міфологія

1. Особливості розвитку римської міфології.
2. Соціальний характер міфології Стародавнього Риму. “Римський міф”.
3. Обрядовість римської міфології.

Темі реферативних доповідей:

Плюралізм римської міфології.

Список римських божеств у Indigitamenta (давніх книгах понтифіків).

Еллінізація римської міфології.

Основні культи в Стародавньому Римі.

Култ Кібели в Стародавньому Римі.

“Сивіллині книги” в міфології Риму.

Формалізм ритуальної діяльності давніх римлян.

Ворожіння як елемент давньоримської міфології.

Римська міфологічна система та забобони.

Міф про Вічне місто як зразок космогонії.

Література:

1. Античная мифология. Энциклопедия / Под общей ред. Королева К. – М.: Эксмо, Мидгард, 2004. – 767 с.
2. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян. – СПб., 1995.
3. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Древнего Рима. – М., 1990.
4. Нейхардт А. Легенды и сказания Древнего Рима. – М., 1987.
5. Парандовський Я. Міфологія. – К., 1977.
6. Ферреро Г. Величие и падение Рима. – СПб., 1998.

Тема 12. Міфологічні системи народів західної Європи в середні віки

1. Уявлення кельтської міфології.
2. Основні обряди та ритуали кельтів.
3. Головні божества германо-скандинавської міфології.
4. Нижча міфологія германо-скандинавських народів.
5. Космологія та есхатологія германо-скандинавської міфологічної системи.

Теми наукових рефератів:

Релігійні вірування давніх британців.

Друїдизм як феномен кельтської міфології.

Пережитки кельтської язичності.

“Старша Едда” та “Молодша Едда” як джерела зі скандинавської міфології.

Войовничі божества германо-скандинавської міфологічної системи.

“Рагнарбок” – взірєць своєрідності скандинавської есхатології

Германо-скандинавська міфологія в героїчному епосі.

Література:

1. Найдыш В. М. Философия мифологии. От античности до эпохи романтизма. – М., 2002.
2. Кельтская мифология: Энциклопедия. – М., 2005.
3. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів: Літопис, 2004.
4. Старшая Эдда. Древнеирландские песни о богах и героях. – М.-Л., 1963.
5. Младшая Эдда. – М., 1970.
6. Мифы народов мира. – тт. 1-2. – М., 1982.
7. Корни Иггдрасиля. – М., 1997.

Тема 13. Міфологічні елементи у християнізованій європейській культурі

1. Християнство та язичницькі вірування.
2. Магія в середньовічній Європі.
3. Зародження соціальної міфології.

Теми реферативних доповідей:

Основні християнізовані символи середземноморської культури.

Язичницькі вірування в календарних святах.

Неперервність язичницької традиції у християнських святах.

Карнавали та маскаради як складові міфологічного світогляду європейської людини.

Відьомство як магічний феномен середньовічної культури.

Чаклунство в світському та церковному законодавстві.

“Молот відьом” – доленосна книга середньовіччя.

Рицарський турнір як ініціаційний ритуал.

Рицарські ордени: історія та міфи.

Література:

1. Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры. – М., 1992.
2. Гуревич А. Я. Средневековый мир: культура безмолвующего большинства. – М., 1990.

3. Добиаш-Рождественская О. А. Культура западноевропейского средневековья. – М., 1987.
4. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів: Літопис, 2004.
5. Кардини Ф. Истоки средневекового рыцарства. – М., 1987.
6. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
7. Найдыш В. М. Философия мифологии. От античности до эпохи романтизма. – М., 2002.
8. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. – М., 1987.
9. Уотс Алан. Миф и ритуал в христианстве. – К., 2003.
10. Хейзинга Й. Осень Средневековья. – М., 1988.
11. Художественный язык средневековья. – М., 1982.
12. Шпренгер Я., Инститорис Г. Молот ведьм. – М., 1990.

Тема 14. Українська міфологія

1. Основні джерела з української міфології.
2. Основні поняття східно-слов'янської міфології.
3. “Вища міфологія” давніх українців.
4. Найдавніші обряди та ритуали.
5. Двовір'я як синтез язичницьких та християнських елементів в українській ментальності.
6. Вплив дохристиянських уявлень українців на формування національної культури

Теми реферативних доповідей:

Міфологічні уявлення українців про людину.

Космогонічні українські народні погляди та вірування.

Флора та фауна в українській міфології.

Уособлення днів тижня в міфології українців.

Астральні міфи українців.

Основні символи української міфології.

Демонологія українців.

Календарна міфологія стародавніх слов'ян.

Українські міфологічні уявлення про людей з надприродними властивостями.

Література:

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнограф. Нарис: В 2т. –К., 1991.
3. Грушевський М. С. Історія України-Руси. – Т. 1..
4. Історія української культури: В 5 тт. – Т. 1.
5. Культура і побут населення України. – К., 1991.
6. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – Вінніпег, 1965р.

7. Міфи України. – К., 2006.
8. Петров В. Передхристиянські релігійно-світоглядові елементи. Генеза народних звичаїв і обрядів // Енциклопедія українознавства.
9. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. – К., 1993.
10. Попович М. В. Мирозрєние древних славян. – К., 1986.
11. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян.
12. Українська душа / За ред. Храмової В. – К., 1992.
13. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.
14. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. – Мюнхен, 1993.

Тема 15. Особливості існування міфів в Новий час

1. “Міф про героя” як основа соціальної міфології Нового часу.
2. Нація як суб'єкт міфотворчості.
3. Авторський міф на прикладі міфологізації української національної свідомості.
4. Основні соціально оформлені ідеологічні обряди та ритуали.

Теми реферативних доповідей:

Національні визвольні рухи та міфологія.

“Міф повернення до джерел” як приклад соціального міфу.

“Міф про благородне походження” в ідеології націоналізму.

Культурний герой в соціальній міфології Нового часу.

Література:

1. Гвардини Р. Спаситель в мифе, откровении и политике. Теологические раздумья. // Культурология: Хрестоматия. – М., 2000. – С.315-340.
2. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Дрогобич, 1991.
3. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К., 1993.
4. Забужко О. Шевченків міф України. -К., 1997.
5. Найдыш В. М. Философия мифологии: XIX – начало XX в. – М., 2004.
6. Тихолаз А. Тирановбивці Гармодій та Арістогон: народження політичного міфу.// Філософська і соціологічна думка. 1994 р. №3-4.

Тема 16. Сучасна соціальна міфологія

1. Основні міфи тоталітарного суспільства:
  - а) Соціальна міфологія фашизму;
  - б) Соціальні міфи в ідеології марксизму-ленінізму;
  - в) Міфологія сучасних тоталітарних систем.
- 1 Міфи та міфологеми демократичної ідеології.
- 2 Засоби розповсюдження соціального міфу на сучасному етапі:
  - а) Телебачення;

- b) Друковані ЗМІ;
- c) Комікси;
- d) Інтернет.

Теми реферативних доповідей:

“Міф про супермена” в сучасній соціальній міфології.

Міфологізація особистостей у мас-медіа.

Реклама як засіб розповсюдження соціального міфу.

Глянцевий журнал як елемент міфологізації в сучасному суспільстві.

Теорія мас як основа сучасної соціальної міфології.

Міф та сучасна масова культура.

Особливості сучасної міфотворчості.

Література:

1. Багинський В. Влада міфа: онтологія проникаючої трагедії // Філософська і соціологічна думка. - № 3. – 1993.
2. Гулыга А. Миф и современность // Иностранная література. – 1984. – № 2.
3. Гуревич П. С. Социальная мифология. – М., 1983.
4. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. – М., 2000.
5. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас. // Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори. -К., 1994
6. Осипов Г. В. Социальное мифотворчество и социальная практика. – М.,2000.
7. Усов Д. В. Масовість як фактор тоталітарної міфологізації суспільної свідомості // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. – К., 2000.
8. Усов Д. В. Міфологізація свідомості в сучасному суспільстві // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. – К., 2000.
9. Цуладзе А. Политические манипуляции, или покорение толпы. – М., 1999.
10. Шестаков В. В. Мифология XX века. – М., 1988.

Модульні питання:

Модуль №1.

1. Міфологія як галузь філософського знання.
2. Основні принципи дослідження міфів.
3. Міф в історії культури.
4. Проблема міфу у психоаналізі.
5. Семіотичне дослідження міфу Е. Кассіра.
6. Міф у структуралістських дослідженнях.
7. Феноменологічний аналіз міфу у А.Ф.Лосєва. (Праця "Діалектика міфу")
8. Алегоричні тлумачення міфу.
9. Дослідження міфу в романтизмі.
10. Раціоналістична теорія міфу.
11. Міфологічна школа у фольклористиці.
12. Натурміфологія як галузь міфологічних досліджень.
13. Соціологічний напрям у міфології.
14. Філософія міфу А. Ф. Лосєва.
15. Архетипічний аналіз міфу К.-Г. Юнга.
16. Міф у філософії постструктуралізму.
17. Міфологія та релігія як форми свідомості.
18. Міфологія та релігія в первісній культурі.
19. Міфологія та релігія в сучасності.
20. Міфологізм основних соціальних позицій сучасної людини
21. Соціальний міф в структурі культури.
22. Авторський міф.
23. Міф як основа мистецтва.
24. Міф та література.
25. Міф та музичне мистецтво.
26. Міф та пластичні мистецтва.
27. Міфологічність народного мистецтва.
28. Первісні релігійні вірування як елементи міфологічної свідомості.

Модуль № 2

1. Міф як феномен первісної культури.
2. Особливості побудови міфологічних сюжетів. Персонажі міфу.
3. Основні міфологічні моделі.
4. Функції міфу в первісній культурі.
5. Основні характеристики міфологічної свідомості.
6. Простір як форма міфологічного світосприйняття.
7. Світове дерево як космологічна модель первісної міфології.
8. Час як форма міфологічної свідомості.
9. Ритуальність міфологічної свідомості.
10. Основні види первісних ритуалів.
11. Священнодійство та жертвоприношення як основні складові ритуалу.
12. Ритуали в житті сучасної людини.
13. Основні теорії міфу.

14. Основні форми міфологічного освоєння світу.
15. Символ як основний елемент міфологічної свідомості.
16. Класифікація символів у К.Г.Юнга.
17. Ритуал як найдавніша форма духовної активності.
18. Сакральність ритуалів міфологічної свідомості.
19. Традиція та новація в генезі міфологічного мислення.
20. Функції традиції як засобу соціальної регуляції.
21. Слово як форма міфологічного освоєння світу. Міфічне ім'я.
22. Ритуал, обряд, традиція.
23. Аксиологічність міфологічної свідомості.
24. Міфологічний час як час першотворення.
25. Міфологічна картина світу первісної людини.
26. Слово як форма міфологічної свідомості.
27. Міфологічне ім'я.
28. Ритуали в житті сучасної людини.

Модуль № 3

1. Уявлення кельтської міфології.
2. Основні обряди та ритуали кельтів.
3. Головні божества германо-скандинавської міфології.
4. Нижча міфологія германо-скандинавських народів.
5. Космологія та есхатологія германо-скандинавської міфологічної системи.
6. Антична міфологія як основа європейської науки та культури
7. Архаїчні міфологічні уявлення стародавніх греків.
8. Антропоморфізація божеству грецькій міфології. Олімпійський пантеон богів.
9. Ритуальність грецької міфології.
10. Культ героїв у Стародавній Греції.
11. Уявлення про душу у стародавніх греків.
12. Пантеон богів давньоримської міфології. Капітолійська трійця.
13. Ритуалізм давніх римлян як специфічна характеристика римської міфології.
14. Особливості розвитку римської міфології.
15. Соціальний характер міфології Стародавнього Риму. "Римський міф".
16. Християнство та язичницькі вірування.
17. Магія в середньовічній Європі.
18. Зародження соціальної міфології.
19. Карнавали та маскарadi як складові міфологічного світогляду європейської людини.
20. Рицарський турнір як ініціаційний ритуал.

Модуль № 4

1. Основні джерела з української міфології.
2. Основні поняття східно-слов'янської міфології.

3. “Вища міфологія” давніх українців.
4. Обряди та жертвоприношення давніх слов’ян.
5. Слов’янські божества. Пантеон Володимира Великого.
6. Сімейна обрядовість українців.
7. “Двоєвір’я” українців: синтез язичництва та християнства.
8. “Міф про героя” як основа соціальної міфології.
9. Вплив дохристиянських уявлень українців на формування національної культури.
10. Основні символи української міфології.
11. “Міф про героя” як основа соціальної міфології Нового часу.
12. Нація як суб’єкт міфотворчості.
13. Авторський міф на прикладі міфологізації української національної свідомості.
14. Основні соціально оформлені ідеологічні обряди та ритуали.
15. Основні міфи тоталітарного суспільства:
16. Соціальна міфологія фашизму;
17. Соціальні міфи в ідеології марксизму-ленінізму;
18. Міфологія сучасних тоталітарних систем.
19. Міфи та міфологеми демократичної ідеології.
20. Засоби розповсюдження соціального міфу на сучасному етапі

Контрольні питання:

1. Міф як феномен первісної культури.
2. Особливості побудови міфологічних сюжетів. Персонажі міфу.
3. Основні міфологічні моделі.
4. Функції міфу в первісній культурі.
5. Основні характеристики міфологічної свідомості.
6. Простір як форма міфологічного світосприйняття.
7. Світове дерево як космологічна модель первісної міфології.
8. Час як форма міфологічної свідомості.
9. Ритуальність міфологічної свідомості.
10. Основні види первісних ритуалів.
11. Священнодійство та жертвоприношення як основні складові ритуалу.
12. Ритуали в житті сучасної людини.
13. Основні теорії міфу.
14. Теорія міфу А.Ф.Лосєва.
15. Основні форми міфологічного освоєння світу.
16. Символ як основний елемент міфологічної свідомості.
17. Класифікація символів у К.Г.Юнга.
18. Ритуал як найдавніша форма духовної активності.
19. Сакральність ритуалів міфологічної свідомості.
20. Традиція та новація в генезі міфологічного мислення.
21. Функції традиції як засобу соціальної регуляції.
22. Слово як форма міфологічного освоєння світу. Міфічне ім'я.
23. Ритуал, обряд, традиція.
24. Аксиологіка міфу.
25. Первісні релігійні вірування як елементи міфологічної свідомості.
26. Анімїстична теорія релігії Е. Тейлора.
27. Ідея преанімізму (аніматизм) Р. Маррета.
28. Магія як складова частина міфологічної системи.
29. Міфологія та релігія як засоби соціальної регуляції.
30. Міфологія як частина релігійного світогляду.
31. Ідеологія як міф Нового часу.
32. Міфологізм основних соціальних позицій сучасної людини
33. Соціальний міф в структурі культури.
34. Авторський міф.
35. Література та міфологія.
36. Міфологія та зображальні мистецтва.
37. Міф та музичне мистецтво.
38. Міфологічність народного мистецтва.
39. Вираження міфів засобами масової комунікації.
40. Символіка образотворчих мистецтв у міфологічному світогляді.
41. Колористична символіка міфу.
42. Орнаментальні, зооморфні та рослинні мотиви в міфологічній символіці.
43. Антична міфологія як основа європейської науки та культури
44. Архаїчні міфологічні уявлення стародавніх греків.

45. Антропоморфізація божеству грецькій міфології. Олімпійський пантеон богів.
46. Ритуальність грецької міфології.
47. Культ героїв у Стародавній Греції.
48. Уявлення про душу у стародавніх греків.
49. Пантеон богів давньоримської міфології. Капітолійська трійця.
50. Ритуалізм давніх римлян як специфічна характеристика римської міфології.
51. Особливості розвитку римської міфології.
52. Соціальний характер міфології Стародавнього Риму. “Римський міф”.
53. Кельтська міфологія.
54. Германно-скандинавська міфологія.
55. Християнство та язичницькі вірування в західноєвропейській середньовічній культурі.
56. Магія в середньовічній Європі.
57. Зародження соціальної міфології в культурі західно-європейського середньовіччя.
58. Основні джерела з української міфології.
59. Основні поняття східно-слов'янської міфології.
60. “Вища міфологія” давніх українців.
61. Обряди та жертвоприношення давніх слов'ян.
62. Слов'янські божества. Пантеон Володимира Великого.
63. Сімейна обрядовість українців.
64. “Двоєвір'я” українців: синтез язичництва та християнства.
65. “Міф про героя” як основа соціальної міфології.
66. Тайлор Е. “Первісна культура”.
67. Фрезер Дж. “Золота гілка”.
68. Дюркгайм Е. “Первісні форми релігійного життя”.
69. Лосєв А. Ф. “Діалектика міфу”.
70. Воропай О. “Звичаї нашого народу”.
71. Огієнко І. (митрополит Іларіон) “Дохристиянські вірування українського народу”.
72. Леві-Стросс К. “Структурна антропологія ” (“Первісне мислення”).
73. Потебня А.А. “Слово і міф”.
74. І. Нечуй-Левицький “Світогляд українського народу”.
75. Барт Р. “Міфології”.
76. Основні спроби класифікації міфологічних теорій: (Вундт, С. Токарєв, А. Лосєв).
77. Вивчення міфу представниками психоаналізу (З. Фройд, К.-Г. Юнг).
78. Семіотичне дослідження міфу Е. Кассіра.
79. Міф у структуралістських дослідженнях (К. Леві-Стросс, Л. Леві-Брюль, Р.Барт).
80. “Міф про благородне походження” в ідеології XIX – XX ст..
81. Міфи марксистської ідеології.
82. Міфи та міфологеми демократичної ідеології.
83. Сучасні засоби розповсюдження соціального міфу.

Тестові завдання

1. Які міфологічні сюжети символізують основні етапи міфологізованого акту життєвого циклу?
  - a) метаморфози
  - b) народження
  - c) смерть
  - d) битва
  - e) священний шлюб
2. Як називаються міфологічні персонажі, пов'язані з животворною силою землі (води) та смертоносною потенцією підземного світу?
  - a) духи
  - b) боги
  - c) культурні герої
  - d) хтонічні істоти
  - e) чудовиська
3. Що в міфологічній картині світу виступає універсальним символом, який поєднує всі сфери світобудови?
  - a) божество
  - b) людина
  - c) світове дерево
  - d) сонячне світило
4. В міфі час “першопредметів, першодій та першотворення” – це:
  - a) емпіричний час
  - b) міфологічний час
  - c) історичний час
5. Яке визначення символу є найкраще розкриває сутність даного поняття?
  - a) предмети, дії, тексти, зображення, мовні формули, образи свідомості і т. д., які репрезентують значення і смисли, відмінні від власних властивостей та змісту
  - b) поняття, яке відображає дійсність, є методом орієнтації в ній та методом її розпізнання
6. Які із символів, згідно класифікації К.-Г. Юнга, виходять із несвідомих змістів психічного, можуть прослідковуватися до своїх джерел, архаїчних коренів – тобто до ідей і образів, які ми зустрічаємо в найдавніших записах і первісних суспільствах:
  - a) природні
  - b) культурні
7. Назвіть приклади побутових символів.
8. Наведіть приклади ідеологічних символів

9. “Багатозначність” як ознака семантичної структури ритуального символу – це:

- a) можливість уявляти одночасно символічними засобами всю множинність ідей, відношень між речами, дій та взаємодій
- b) сприйняття в ритуальному контексті (тобто, в символічній формі) дій чи об’єктів, що мають багато значень
- c) взаємопов’язаність різних за сутністю значень засобом аналогії чи асоціації в дійсності чи уяві

10. Міфи, котрі пояснюють появу різноманітних природних і культурних особливостей, а також соціальних об’єктів:

- a) Етіологічні міфи
- b) Космогонічні міфи
- c) Календарні міфи
- d) Героїчні міфи
- e) Есхатологічні міфи

11. Міленаризм як космогонія майбутнього обґрунтовується:

- a) Етіологічними міфами
- b) Космогонічними міфами
- c) Календарними міфами
- d) Героїчними міфами
- e) Есхатологічними міфами

12. Знайти зайвий елемент у твердженні. До міфів про походження належать:

- a) антропогонічні міфи
- b) теогонічні міфи
- c) астральні
- d) есхатологічні міфи

13. Відшукайте серед запропонованих визначень дефініцію поняття “ритуал”:

- a) діяльність людини, котра відображає людські відносини, є символом якоїсь події з життя окремої людини чи суспільної групи
- b) стереотипна послідовність дій, які охоплюють жести, слова і об’єкти, виконуються на спеціально підготованому місці і призначаються для впливу на надприродні сили чи істоти в інтересах і цілях виконавців
- c) прояв особистості в історичному плані, її емпіричне становлення в діяльності

14. Ритуали, які залежать від обставин викликаних критичними випадками в житті окремої людини чи колективу, А. Ван Геннеп визначав як:

- a) сезонні
- b) за випадком

15. Чим характеризується лімінальна фаза ритуалу:

- a) символічною поведінкою, що означає відкріплення особистості чи групи від займаного раніше місця в соціальній структурі чи від певних культурних обставин або того й іншого одразу
- b) ритуальний суб'єкт веде себе відповідно до визначених звичних норм і етичних стандартів, регламентуючих поведінку тих, хто займає визначене соціальне положення в системі таких положень
- c) невизначеність особливостей ритуального суб'єкту, який на даному етапі проходить через ту область культури, в якій дуже мало або немає зовсім властивостей минулого чи майбутнього стану

16. Засобом передачі ритуалів від покоління до покоління і їх збереження в певних суспільствах, класах і соціальних групах є:

- a) міф
- b) священнодійство
- c) переказ
- d) традиція

17. Поклоніння неодушевленим предметам, яким приписують не властиві для них якості, наприклад, можливість зцілення, захист від ворогів, допомога на полюванні тощо:

- a) анімізм
- b) тотемізм
- c) фетишизм
- d) магія

18. Віра в існування безособової сили, що проявляється в природі, керує природними явищами та подіями, а також впливає на життя людей – це:

- a) анімізм
- b) аніматизм

19. Віра в можливість впливу на людей, тварин, предмети та явища об'єктивного світу шляхом безпосереднього зіткнення носія магічної сили з об'єктом, на який спрямована дія:

- a) парціальна магія
- b) контактна магія
- c) ініціальна магія
- d) імітативна магія

20. Парціальна магія – це:

- a) магічний акт спрямований на об'єкт, який знаходиться поза зоною досяжності суб'єкта магічної діяльності
- b) опосередкований вплив через зстрижене волосся чи нігті, залишки їжі, одяг тощо, які тим чи іншим способом потрапляють до носія магічної сили
- c) магічний вплив на образ об'єкта

d) можливість впливу на суб'єкт шляхом безпосереднього зіткнення носія магічної сили з об'єктом, на який спрямована дія

21. Хто із вчених пропонує «гармонійну модель» культури, вважаючи, що наука, магія та релігія виконують різну, але взаємодоповнюючу роль при вирішенні культурних завдань:

- a) Дж. Фрезер
- b) Е. Тайлор
- c) Б. Маліновський
- d) К. Леві-Стросс

22. Який рівень релігійної свідомості частково співпадає із свідомістю міфологічною:

- a) Концептуальний
- b) Буденний

23. Хто із мислителів акцентував свою увагу на розробленні теорії соціальних міфів, вирішуючи проблему співпадіння міфу та ідеології:

- a) Ж. Сорель
- b) Е. Дюркгайм
- c) Л. Альтюсер
- d) Ф. Ніцше

24.

Обряди в Греції.

Шлюбні обряди.

Шлюб вважався встановленим богами тому поєднувався з молитвами та жертвоприношеннями. Весілля зазвичай відбувалися взимку, переважно в дні повного місяця. Перед весіллям в будинках нареченого та нареченої молились та приносили жертви тим богам, яких називали «шлюбними»: Гера, Зевс, Афродіта, Артеміда, Пейто, Ерот, німфи, мойри....

Література:

- 15. Барт Р. Мифологии. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000.
- 16. Батай Ж. Гегель, смерть и жертвоприношение // Танатография Эроса: Жорж Батай и французская мысль середины XX века. – СПб.: Мифрил, 1994.
- 17. Галаганова С. Учение Э. Винера о мифе как средстве массовой коммуникации // Теории, школы, концепции (критические анализы). Художественная коммуникация и семиотика. – М., 1986.
- 18. Голосовкер Я. Э. Логика мифа. – М.: Наука, 1987.
- 19. Гуревич П. С. Социальная мифология. – М.: Прогресс, 1983.
- 20. Додельцев Р. Ф. Концепция культуры З. Фрейда. – М.: Знание, 1989.
- 21. Елсуков А. Н. Познание и миф. – Минск, 1984.

22. Касірер Е. Людський світ простору та час // Філософська та соціологічна думка. – 1991. - №5.
23. Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. – М.: Юрист, 1998.
24. Кассирер Э. Философия символических форм. Введение и постановка проблемы // Культурология XX век. Антология. – М.: Юрист, 1995.
25. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. – М.: Педагогика-Пресс, 1994.
26. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. – М.: Республика, 1994.
27. Леви-Стросс К. Структурна антропология. – К.: Основи, 2000.
28. Лосев А. Ф. Вещь и имя // Лосев А. Ф. Имя. Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы. – СПб.: Алетейя, 1997.
29. Лосев А. Ф. Вещь и имя // Лосев А. Ф. Личность и абсолют. – М.: мысль, 1999.
30. Лосев А. Ф. Диалектика мифа // Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. – М.: Республика, 1991.
31. Лосев А. Ф. Философия имени // Лосев А. Ф. Бытие – имя – космос. _ М.: Мысль, 1993.
32. Лотман Ю. М. Миф – имя – культура // Лотман Ю. М. Семиосфера. – СПб.: Искусство – СПб, 2000.
33. Лосев А.Ф. Абсолютная диалектика – абсолютная мифология // Лосев А. Ф. миф – число – сущность. – М.: Мысль, 1994.
34. Мамардашвили М. К., Пятигорский А. М. Символ и сознание: Метафизические рассуждения о сознании, символическом и языке. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996.
35. Мелетинский Е. М. Мифологические теории на Западе // Вопросы философии. - № 7. – 1971.
36. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976.
37. Пивоев В. М. Мифологическое сознание как способ освоения мира. – Петрозаводск: Карелия, 1991.
38. Потенция А. А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989.
39. Ранк О. Миф о рождении героя. – М.-К.: Рефл-бук, Ваклер, 1997.
40. Савельева М. Ю. Мифическое основание культуры постмодерна // Интеллект, воображение, интуиция: размышления о горизонтах сознания. Международные чтения по истории, теории и философии культуры. - № 11. – СПб.: ФКИЦ «Эйдос», 2001.
41. Свасьян К. А. Проблема символа в современной философии. – Ереван.: Изд-во АН АрмССР, 1980.
42. Стеблин-Каменский М. И. Миф. – Л., 1976.
43. Тавризян Г. М. Наука и миф в морфологии культуры О. Шпенглера // Вопросы философии. – 1984. - №8.
44. Тайлор Э. Первобытная культура. – М.: ИПЛ, 1989.
45. Топоров В.Н. Ритуал. Символ. Образ. Исследования в области мифопоэтического: Избранное. – М.: «Прогресс» - «Культура», 1995.

46. Усов Д. В. Магічні уявлення і тоталітарна свідомість // Франція та Україна: Науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур. – Дніпропетровськ, 1998.
47. Усов Д. В. Масовість як фактор тоталітарної міфологізації суспільної свідомості // Там само .- 2000.
48. Усов Д. В. Міфологізація свідомості в сучасному суспільстві // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. – К.: Знання, 1998.
49. Усов Д. В. Сучасна міфологія в системі масової комунікації // Філософія, культура, життя. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. – Вип.. 11.
50. Усов Д. В. технология создания мифа в современном массовом сознании // Символ, миф, обряд: Материалы междунар. науч. конф. – К., 2000.
51. Фрезер Дж. Золотая ветвь. – М.: ИПЛ, 1986.
52. Фрейд З. Будущее одной иллюзии // Фрейд З. Основной инстинкт. – М.: Олимп, 1997.
53. Фрейд З. Неудовлетворенность культурой // Там же.
54. Фрейд З. Тотем и табу. - М.: Олимп; ООО «Изд-во АСТ - ЛТД», 1998.
55. Фрейденберг О. М. Миф и литература древности. – М.: Лабиринт, 1995.
56. Хюбнер К. Истина мифа. – М.: Республика, 1996.
57. Шеллинг Ф. В. Й. Введение в философию мифологии // Шеллинг Ф. В. Й. Соч.: В 2-х т. – Т. 2. – М.: Мысль, 1993-1998.
58. Элиаде М. Аспекты мифа. – М.: Инвест-ППП, 1996.
59. Юнг К. Г. Душа и миф. – М.-К.: Рефл-бук, Ваклер, 1996.
60. Гердер И. Г. Идеи к философии истории человечества. – М., 1977.
61. Голосовкер Я. Сказания о титанах. – М., 1957.
62. Дюмезиль Ж. Верховные боги индоевропейцев. – М., 1986.
63. Лосев А. Источники античного символизма и мифологии. – М., 1930.
64. Мифологии древнего мира. – М., 1977.
65. Мифы народов мира. Энциклопедия. – М., 1982.
66. Уотс Алан. Миф и ритуал в христианстве. – К., 2003